

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

TÄISKOGU 445. ISTUNGJÄRGUL 28.–29. MAIL 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamus teemal „Ökoloogiline tootmine”

(2008/C 224/01)

16. veebruaril 2007 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt oma kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal

„Ökoloogiline tootmine” (omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektiooni arvamus võeti vastu 6. mail 2008. Raportöör oli Anna Maria DARMANIN.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 445. istungjärgul 28.–29. mail 2008 (29. mai istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee avaldab tõsist poolehoidu algatustele, mis on suunatud ühenduse teistesse poliitikavaldkondadesse täielikult integreeritud säästva tootmise ja tarbimise poliitika väljatöötamisele eesmärgiga:

— **muuta võimalikud probleemid ELi tööstuse võimalusteks olla maailmaturul konkurentsivõimeline**, võttes kasutusele ökotoodetel ja –teenustel põhinevad keskkonnasäästlikud tootmismeetodid, mis on kõigi ELi tarbijate jaoks kergesti äratuntavad;

— **luua keskkonnasäästlik turg**, et tagada kõnealuste toodete ja teenuste vastavus kindlatele ühtsetele määratlustele ning see, et nad oleksid kõigis liikmesriikides tõesti kättesaadavad;

— **tõsta Euroopa avalikkuse teadlikkust** vastutustundliku ja keskkonnateadlikuma tarbimise ning keskkonda rohkem säästvate käitumismallide osas, võttes tõsise kohustuse jagada teavet ning tagada koolitus ja haridus juba algkoolist alates;

— **kasutada strateegilisemat lähenemisviisi**, et mõjutada otsustusprotsessi ettevõtete, poliitika, tarbijate ja avalikkuse tasandil ning tagada mahetootmist käsitlev ühenduse raamistik, mille abil saaks ennetada turu killustumist, mis tekib kõnealuste toodete, nende tootmise ja turustamise süsteemide keskkonnasäästlike omadusi puudutavate kõrvalkalduvate ja eksitavate soovitude ning reklaamide tõttu;

— **tagada, et tarbijate valik oleks kaitstud** ja et tootjatel/turustajatel oleks kohustus järgida keskkonnastandardeid ning tagada turule viidud toodete vastavus keskkonnasäästlikkuse nõuetele;

— **tagada, et säästva tarbimise poliitikaga seotud otsuste tegemise ja rakendamise vastutus oleks jagatud** kõigi sidusrühmade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel (tootjad, turustajad, tarbijad, õpetajad, riigiasutused, keskkonna- ja tarbijakaitseorganisatsioonid ning tööstuse mõlemad osapooled).

1.2 Komitee soovib säästva arengu ja tarbimise raames määrata kindlaks mõistete „ökotoode/teenus” ja „ökotarbimine” **kogu ELis kehtivad ja rahvusvaheliselt tunnustatud** mõisted, mis põhinevad selgetel ökoloogilistel kriteeriumitel, näitajatel ja standarditel, mis jätavad ruumi ka uuendustegevusele ja täiendamisele.

1.3 Komitee on seisukohal, et **Euroopa tööstuse** ning turustus- ja teenussüsteemide puhul tuleb kindlasti kasutada integreeritud valdkondlikku ning **kindla ajakava ja kontrollitava eesmärkidega** lähenemist, mis peaks koosnema kolmest (keskkonnavaline, majanduslik ja sotsiaalne) säästvuse sambast. Toote terve elutsükliga seotud keskkonnanõuetele tuleb mõelda juba tootekujunduse etapis, tõstes pidevalt kvaliteeti ning suurendades uuendustegevust ja klientide rahulolu.

1.4 Komitee soovib ettevõtetele ning avalik-õiguslikel ja erasektori asutustel paremini kasutada olemasolevaid ühenduse ja riiklike vahendeid, et **võimalikult suurendada uurimistegevust puhta tehnoloogia ja puhaste toodete valdkonnas.**

1.5 Komitee rõhutab vajadust tugevdada ja **kiirendada** ökoloogiliste toodete ja tootmisprotsesside **tehnilist standardimist.**

1.6 Komitee nõuab ökotoodete **märgistamissüsteemide** kindlaid kriteeriume ja miinimumnõuete ühtsust kogu siseturul. Sellega tagatakse keskkonnasäästlike tarbijate otsuste õiglus, ühtsed järelevalvemehhanismid kogu ELis ja vaba liikumise põhimõtte järgimine tõeliselt keskkonnasäästlike toodete puhul. ELi ökomärgist (*eco flower*) tuleks edasi turustada ja see peaks olema kasutusel paralleelselt riiklike ja valdkondlike märgistussüsteemidega.

1.7 Komitee peab oluliseks tugevdada **keskkonnajuhtimissüsteemide nn tooteaspekti**, et edendada selle levitamist tootjatele ja turustajatele ning kohandada see tõhusamalt kohalike omavalitsuste juhtimissüsteemide jaoks, parandades nende koostimet muude säästva arengu edendamise vahenditega.

1.8 Komitee arvates tuleks toetada keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemi **EMAS levitamist.** Selleks võib kasutada finants- ja maksumeetmeid, haldusmenetluste lihtsustamist, reklaamikampaaniaid ja turundusalgatusi, EMASi tunnustamist tippstandardina (ka rahvusvaheliselt) ning selliste meetmete vastuvõtmist, mis aitavad väikestel ettevõtetele süsteemi järkjärgult rakendada.

1.9 Peamine on, et **toodet hinnatakse terviklikult**, st mitte ainult keskkonnakriteeriumite alusel, vaid arvestades ka teisi olulisi aspekte, nagu tarbija ja tootja ostuvõime, ohutus, funktsionaalsus, tervisekaitse, ressursside ja materjalide ratsionaalne kasutus, logistika, uuenduslikud omadused, turundus, võime avardada tarbija valikuid, elutsükkel ja sotsiaalsed aspektid.

1.10 Komitee soovib edendada **keskkonnasäästlike riigihangete** arendamist. Selleks tuleks määratleda keskkonnasäästlike toodete tehnilised omadused (alustades nendest, millel on keskkonnale parim mõju), lisada toodete ja teenuste spetsifikatsioonidesse nende elutsükli maksumuse, muuta Internetis kättesaadavaks vastavasisuline andmebaas, ajakohastada EÜ avaliku hanke direktiive (lisades viited standarditele, keskkonnajuhtimissüsteemidele, ökomärgistele ja keskkonnasäästlikule tootekujundusele) ning lõpuks avaldada riiklikud tegevuskavad keskkonnasäästlike riigihangete juurutamiseks.

1.11 Komitee rõhutab taas, kui oluline on kasutada **õigusliku alusena** EÜ asutamislepingu artiklit 153, sest sellega tagatakse kõige paremini **kõrgetasemeline tarbijakaitse** (sh tarbija

õigus saada täielikku, õiget, asjakohast, arusaadavat ja õigeaegset teavet).

1.12 Komitee on seisukohal, et üks isereguleerimise tagamise viis on **töötada välja tegevusjuhend** (nagu sätestatud direktiivis 2005/29/EÜ) ökoloogiliste väidete väärkasutamise vältimiseks reklaamides ja eelkõige eksitava reklaami ennetamiseks. See peaks toimima paralleelselt ökomaksude ja regulatsiooniga. EMSK teeb ettepaneku, et ökoloogilised sõnumid põhineksid usaldusväärsel ja tunnustatud märgisel.

1.13 Lisaks kohtumenetlustele, mis peaksid olema kõigile juurdepääsetavad, toetab komitee ka paindlike, tõhusate, madalate kuludega ja usaldusväärsete **järelevalveorganite ja konfliktide kohtuväliselt lahendamise** organite loomist tarbijate jaoks, et tagada toodete keskkonnastandardite järgimine ja turule viidud toodete vastavus keskkonnasäästlikkuse põhimõtetele.

1.14 Arvestades seadusandlikku killustatust, mis mõjutab nii tarbijate teabevajadust kui ka vajadust säästlike toodete järele, on komitee seisukohal, et kiiresti tuleks alustada ühtse kindlapiirilise raamistiku **„Euroopa harta säästva tarbimise ja tootmise kohta siseturul“** väljatöötamist.

2. Praegune raamistik ja väljavaated

2.1 Ühenduse ökomärgise andmise süsteemi ⁽¹⁾ eesmärk on propageerida minimaalse keskkonnamõjuga tooteid ning anda tarbijatele täpset ja teaduslikult usaldusväärset teavet. Märgist ei anta toidule ja jookidele, farmaatsiatoodetele, meditsiiniseadmetele ⁽²⁾ ega ohtlikele või toksilistele toodetele või ainetele ⁽³⁾.

2.1.1 Keskkonnasäästlike toodete kujundamine, tootmine, levitamine ja tarbimine on ühenduse keskkonnapoliitika lahutamatu osa. Nii on sätestatud kuuenda keskkonnanalase tegevuskava eesmärkides ja prioriteetides, mis tuleb saavutada 2010. aastaks. Kõnealusel kavas, mille kohta komitee on esitanud mitu arvamust, ⁽⁴⁾ kirjeldatakse säästva arengu strateegia loomise üksikasjalikke meetmekavasid.

2.1.2 Ühenduse kõige olulisem algatus kõnealusel teemal on integreeritud tootepoliitika (IPP), ⁽⁵⁾ mille kohta on komitee esitanud arvamuse ⁽⁶⁾ ning milles käsitletakse kõiki keskkonnamõjuga tooteid ja teenuseid.

2.1.3 Integreeritud tootepoliitika tõhususe tagamiseks tuleb julgustada tootjaid valmistama ökoloogilisemaid tooteid ja tarbijaid neid tooteid ostma. Selleks võib muu hulgas kasutada järgmisi vahendeid:

— keskkonnasäästlike toodete soodustamine maksumeetmete kaudu;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuli 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1980/2000 ühenduse muudetud ökomärgise andmise süsteemi kohta.

⁽²⁾ Direktiiv 93/42/EMÜ.

⁽³⁾ Direktiiv 67/548/EMÜ.

⁽⁴⁾ KOM(2001) 31 lõplik.

⁽⁵⁾ KOM(2003) 302 lõplik ja roheline raamat KOM(2001) 68 lõplik.

⁽⁶⁾ ELT C 80, 30. 3.2004.

- keskkonnaküsimustega arvestamine riigihankelepingute (7) üle otsuste tegemisel;
- nn elutsüklile mõtlemise edendamine;
- vabatahtlike vahendite nagu ökomärgis, EMAS, toodete keskkonnadeklaratsioonid, keskkonnasäästlikud riigihanked jms kasutamise integreerimine ja edendamine;
- tarbijatele vajaliku teabe tagamine teadlike valikute tegemiseks, toodete ostmiseks, kasutamiseks ja kõrvaldamiseks.

2.1.4 Teise positiivse sammuna loodi uus regulatiivne raamistik energiat tarvivate toodete ökoloogilise tootekujunduse nõuete jaoks, mida rakendatakse 2005. aasta raamdirektiivi (8) alusel.

2.1.5 Vastavalt raamdirektiivi rakendussätetele hakkavad esimesed eeskirjad kehtima 2008. aastal. Praegu uuritakse 20 tooterühma puudutatavaid meetmeid (sh valgustus, arvutisüsteemid ja pesumasinad). Neist 14 (sh tänava- ja kontorivalgustus) jaoks peaks meetmed kehtestatama enne 2008. aasta lõppu ja ülejäänute (nt koduvalgustussüsteemid) osas on seatud eesmärgiks 2009. aasta.

2.1.6 Kuuendas keskkonnanalases tegevuskavas (9) on sätestatud strateegilise tegevuse viis prioriteetselt lähenemist: kehtivate õigusaktide kohaldamise parandamine, keskkonnateemade integreerimine teistesse poliitikavaldkondadesse, turuga tegelemine, inimeste vastutuse suurendamine nende käitumisviiside muutmise kaudu (soosides selliste inimeste nõudmisi) ning keskkonnaga arvestamine maakasutuse piirkondliku kavandamise ja haldamise otsuste tegemisel.

2.1.7 Üldisemalt kirjeldatakse Euroopa säästva arengu strateegias, mida Euroopa Ülemkogu 2006. aastal muutis, „säästvat tootmist ja arengut” ühe olulise teemana, millega tegelemiseks tuleb majanduslik ja sotsiaalne areng kohandada ökosüsteemiga. Strateegias esitatakse ka valdkonna uus tegevuskava.

2.1.8 2007. aasta rakendusaruandes (10) näidatakse, et säästvat tarbimist ja tootmist on raske laialatuslikult ja usaldusväärsetl mõõta. Kuigi turul olevate säästvate toodete ja teenuste arv tundub kiiresti kasvavat ja hinnanguliselt hoitakse praegu energiaarvetelt kokku umbes 60 miljardit eurot aastas, on ökomärgisega toodete ning EMASis registreeritud ettevõtete arv üsna väike. riiklikud keskkonnasäästlike riigihangete kavad on vastu võtnud üksnes 14 liikmesriiki ja vaid 21 on koostanud keskkonnatehnoloogia tegevuskava üksikasjaliku rakendus-kava (11).

2.2 Teisest küljest käivitati tehnilise standardimise valdkonnas mõni aeg tagasi meetmed keskkonnaaspektide integreerimiseks

uutesse tehnilistesse standarditesse, mille tulemusel loodi Euroopa Standardikomitee (CEN) keskkonnaraamistik, mille alusel saavad CENi tehnilised organid tegeleda keskkonnaspetsifikatsioonidega. Kui standard kuulub „uue lähenemise” alla, on lähtekohaks vastavus asjaomase ELi direktiivi põhiolettele. Järgmine edusamm kõnealusel valdkonnas oli ISO 14001 keskkonnasertifitseerimise kava vastuvõtmine.

2.3 10. oktoobril 2007 avaldas Euroopa Keskkonnaagentuur neljanda aruande „Euroopa keskkond”, (12) milles pühendati terve peatükk säästvale tarbimisele ja tootmisele.

2.4 Lisaks rõhutati kliimamuutuste, ökouuenduste, energiatõhususe, taastuvate energiaallikate ja energiaturgude olulisust komisjoni 2007. aasta aruandes Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia edusammude kohta.

2.5 8. ja 9. märtsil 2007. aastal Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogul osutati erilist tähelepanu kliimamuutustele ja keskkonnateemadele. Samas tõstis 2007. aasta veebruaris toimunud keskkonnanõukogu esile, et ELi säästva arengu strateegia ning Lissaboni majanduskasvu ja tööhõivestrateegia täiendavad teineteist ning et Lissaboni strateegia aitab märkimisväärselt kaasa säästva arengu prioriteetse eesmärgi saavutamisele. Nõukogu kordas ka vajadust lisada kõikidesse poliitikavaldkondadesse keskkonnaaspektid. 2007. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogul (13) väljendati nimetatud suundadele kindlat poolehoidu.

2.6 Komisjoni 2008. aasta tööprogrammi (14) peamistes eesmärkides on selgelt kirjas kodaniku seadmine ELi püüdluste keskmesse, alustades sotsiaalse olukorra hindamisest koos siseturu läbivaatamisega ja pöörates pidevalt tähelepanu sellele, et Euroopa avalikkus saaks ühtsest turust võimalikult palju kasu.

2.7 Komitee on sageli rõhutanud, kui oluline on kasutada õigusliku alusena (15) EÜ asutamislepingu artiklit 153, sest sellega tagatakse kõige paremini kõrgetasemeline tarbijakaitse ja edendatakse tarbija õigust saada täielikku, (16) õiget, selget, asjakohast, arusaadavat ja õigeaegset teavet.

2.7.1 Teisese õiguse osas reguleerib tarbija õigust teabele direktiiv 2005/29/EÜ (17) tarbijate majandushuvideid kahjustada võivate ebaausate kaubandustavade kohta. Nimetatud direktiivi lisas on loetletud kaubandustavad, mida võib pidada ebaausateks, ilma et neid oleks vaja iga juhtumi puhul eraldi hinnata (sh näiteks „Usaldus-, kvaliteedi- või võrdväärse märgi esitamine ilma selleks vajaliku loata”).

(7) KOM(2002) 412 lõplik, 17.7.2002 ja direktiiv 2004/18/EÜ, 31.3.2004.

(8) Direktiiv 2005/32/EMÜ (ELT L 191, 22.7.2005); otsused 2000/729/EMÜ, 2000/730/EÜ ja 2000/731/EÜ (EÜT L 293, 22.11.2000).

(9) EÜT L 242, 10. 9.2002.

(10) 2007. aasta aruanne säästva arengu strateegia kohta.

(11) Vt allmärkust 18. Eelkõige:

(12) ISBN 978-92-9167-932-4- EMP, Kopenhaagen, 2007.

(13) 14. detsembril 2007 Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu.

(14) KOM(2007) 640 lõplik.

(15) ELT C 108, 30.4.2004.

(16) ELT C 175, 27.07.2007; ELT C 44, 16.02.2008

(17) Direktiiv 2005/29/EÜ (ELT L 149, 11.6.2005).

2.8 Komitee on siiski veendunud, et tarbijate põhilise teabevajaduse ja säästvate toodete nõudeid käsitlevates ühenduse tasandi õigusaktides valitseb mõningane killustatus ning peab oluliseks koostada „Euroopa harta säästva tarbimise ja tootmise kohta siseturul“.

2.8.1 Kui selle harta (ja direktiivi 2005/29/EÜ alusel sätestatud isereguleerimise korra) rakendamine osutub ebapiisavaks, tuleks komitee arvates uurida teisi võimalusi, näiteks täielikum ühtlustamine või ühenduse spetsiaalse toimimissüsteemi loomine.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee peab oluliseks alustada mõistete „säästev toode“, „säästev tootekujundus, tootmine ja turustamine“ ning „säästev tarbimine“ selge ja kindla määratlemisega, et kogu ELis ja Euroopa majanduspiirkonnas oleks võimalik jälgida vastavust sellist määratlust kasutavatele õiguslikele, regulatiivsetele või vabatahtlikele ühenduse raamistikele riikide/piirkondade eri valdkondades.

3.2 Need rahvusvahelisel tasandil üldiselt tunnustatud määratlused ei ole püsivad, vaid oma olemuselt **pidevalt täienevad**. Komitee arvates tuleks need siiski **järgneva abil konkreetsemaks muuta**:

- kogum **keskkonnanäitajaid**,⁽¹⁸⁾ mille abil jälgitakse edasiliikumist eri piirmäärade vahel ning mis võimaldavad hinnata tootmissüsteemide, toodete ja teenuste ning turustussüsteemide säästvuse taset;
- **ühenduse tehnilised keskkonnastandardid** (võimalusel ISO standarditega ühilduvad), mille puhul tagatakse keskkonnaaspektide täielik integreerimine Euroopa standardimisprotsessi (nagu komitee korduvalt on rõhutanud⁽¹⁹⁾) ja mida kohaldatakse toodete, tootmissüsteemide, turustussüsteemide ja teenuste suhtes vastavalt ühenduse asjaomaste direktiivide⁽²⁰⁾ vastavussuunistele.

3.2.1 Komitee on seisukohal, et kõnealused määratlused, mida toetavad asjaomased näitajad ja standardid, on olulised, et viia ellu tõhusat ühenduse poliitikat, mis võimaldab teadlikel tarbijatel teha säästvaid valikuid ja käituda säästvalt, kui tootmisprotsessides hoolitsetakse keskkonna eest.

3.3 Komisjon on juba rõhutanud, et „**Euroopa tööstusel** on hea võimalus kasutada oma tugevat positsiooni keskkonnatehnoloogial põhinevate uute toodete, teenuste ja protsesside turul.

⁽¹⁸⁾ Nt ÜRO säästva arengu raamistiku ja meetodika näitaja (1996).

⁽¹⁹⁾ ELT C 48, 21.2.2002, lk 112; ELT C 117, 30.4.2004; ELT C 74, 23.3.2005.

⁽²⁰⁾ CENELEC on alates 2006. aastast koostanud Interneti-andmebaasi oma standardite keskkonnaaspektide kohta. CEN on alates 2007. aastast töötanud välja koolitusprogrammi selle kohta, kuidas keskkonnastandardeid oma standarditesse integreerida.

Lisaks on Euroopa ettevõtted järjest rohkem huvitatud keskkonna säästmisest, mis moodustab osa ettevõtte sotsiaalsest vastutusest⁽²¹⁾.

3.3.1 Komitee nõustub sellega seoses määratletud kolme arenguvaldkonnaga: väheste süsinikdioksiidiheitmenetega ja energiatõhusate tehnoloogiate, toodete ja teenuste arendamise ning turule toomise soodustamine, dünaamilise siseturu loomine ning globaalse turu loomine väheste süsinikdioksiidiheitmenetega ja energiatõhusate tehnoloogiate, toodete ja teenuste jaoks.

3.3.2 Komitee kordab oma hiljutises arvamuses avaldatud seisukohta, et „teaduse ja tehnika tippsaavutused ja nende rakendamine konkurentsivõimelise majanduse hüvanguks on otsustavad eeldused selleks, et kindlustada meie tulevik näiteks energia- ja kliimaprobleemide valdkonnas, säilitada ja parandada meie praegust positsiooni globaalses keskkonnas ning kaitsta ja arendada Euroopa sotsiaalmudelit“⁽²²⁾.

3.3.3 Komitee arvates on vaja integreeritumat lähenemisviisi, et ületada raskused ja takistused, mis takistavad erinevatel osalejatel kasutada ühisel ja kooskõlastatud viisil kõiki Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil olemasolevaid finantsvahendeid⁽²³⁾ selliste puhaste ja tõhusate tehnoloogiate ning uuenduslike rakenduste arendamiseks, mis võimaldavad luua säästvaid protsesse, tooteid ja teenuseid.

3.3.4 Komitee peab vajalikuks käivitada peadirektoraatidevaheline koordineerimise ja tehnilise abi algatus, et optimeerida olemasolevate ühenduse, Euroopa ja riiklike vahendite ühiskasutamist selliselt, et tagataks ettevõtete ning avalik-õiguslike ja erasektori asutuste keskkonnakaitsealase **teadus- ja uuendustegevuse** maksimaalsed jõupingutused Euroopa teadus- ja innovatsiooniruumis.

3.3.5 Nagu komitee,⁽²⁴⁾ komisjon, nõukogu ja Euroopa Parlament on korduvalt rõhutanud, tuleb vähendada bürokraatiat, mis aeglustab ettevõtete (eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete) edusamme, et ettevõtted saaksid rakendada oma majanduslikku ja sotsiaalset potentsiaali ning suunata see tootmise, korraldusliku tausta ja struktuuride säästvale uuendamisele.

⁽²¹⁾ KOM(2007) 374 lõplik, 4.7.2007.

⁽²²⁾ ELT C 325, 30.12.2006.

⁽²³⁾ Siinkohal võib kasutada mitmeid Euroopa ja rahvusvahelisi vahendeid (seitsmes raamprogramm, CIP, LIFE, struktuurifondid, Euroopa Investeerimispank, i2i, Eureka, LEED-OECD, CEB-Euroopa Nõukogu jt), aga nende ühiskasutamine võib tekitada probleeme seoses meetodite ja menetluste erinevuste, arvukate ajakavade ja märkimisväärsete raskustega, mis puudutavad eri tüüpi meetmete üheaegselt haldamist.

⁽²⁴⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 66, raportöör Antonello Pezzini.

3.4 EL käivitas 1997. aastal keskkonناسäästliku tootmise edendamise eesmärgil toodete ökomärgise süsteemi, mida laiendati seejärel teenustele. Aastate jooksul on süsteemi lisandunud mitmetel kriteeriumitel põhinevaid märgiseid, mida kohaldatakse toote- või teenusterühmadele ⁽²⁵⁾.

3.4.1 Komitee on seisukohal, et kõnealune olukord võib tootjate ja eelkõige Euroopa tarbijate seas tekitada segadust. Selle lahendus võib olla Euroopa tasandil määratletud tõhus ühiste miinimumkriteeriumite süsteem ning märgiste kohustusliku registreerimise ja kontrollimise sõltumatu sertimisasutuse loomine.

3.4.2 Euroopa tasandil märgistamine ei tohiks võistelda riiklike ja valdkondlike märgistega, vaid peaks toimima nendega paralleelselt, sest need on tihti tarbijale tuntumad kui Euroopa märgis. Viimast tuleks kooskõlastada rahvusvahelisel tasandil ka märgistega, mis on oma edukust juba tõestanud, nt *Energy Star*.

3.4.3 Väga oluline on, et märgised oleksid usaldusväärsed ja kutsuksid tarbijas esile usaldust. Seetõttu tuleb usaldusväärseuse tõstmise eesmärgil usaldada kõnealuste märgiste kehtestamise standardid ja turujärelevalve kõigile sidusrühmadele.

3.4.4 Vajalikuks võib osutada toodete või teenuste märgiste uurimine, et teha kindlaks nende sõetrükk.

3.5 Seoses **vabatahtliku EMASi süsteemiga**, mis võimaldab osaleda ühenduse keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemis neil, kes tahavad näidata, et nad on oma keskkonناسuutlikkust parandanud — väljendades nii oma soovi järgida keskkonnastandardeid ja võtta kohustus kasutada keskkonnajuhtimissüsteemi, arvab komitee, et pärast standardi ISO 14001 vastuvõtmist saab tugevdada keskkonnajuhtimiskavade „tooteaspekti“, et aidata seda paremini levitada tootjate ja turustajate seas, kohandada kohalike omavalitsuste protsessijuhtimise jaoks ja muuta säästva arengu edendamise vahenditega koostoimele avatumaks.

3.5.1 Komitee arvates tuleks EMASi levikut toetada finants-, maksu-, tõhustamis- ja haldusmeetmete, reklaami- ja turundusalgatuste ning EMASi kui tippstandardi tunnustamise kaudu ka rahvusvahelisel tasandil koos võimalusega aidata väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel kasutada järkjärgulist lähenemist, eelkõige tööstusklastrites.

⁽²⁵⁾ Näited: ökolill („eco flower“, lillekujuline logo, mida kasutatakse kogu Euroopas, http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm), põhjamaade luik (kasutusel peamiselt Skandinaavias, <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>), sinine ingel (Saksamaa, http://blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm) ja õiglase lilli (päribneb Hollandist, <http://www.flowercampaign.org>). On olemas veel avalikke märgiseid, mis on suunatud konkreetsetele keskkonناسpektidele, nt energiatäht, ja eramärgised, sealhulgas IFOAMi mahetootmise märgistussüsteem (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm).

3.6 Komitee peab hädavajalikuks **luua toodete ja teenuste keskkonناسäästlik turg**, võttes kasutusele hulga stiimuleid ja vahendeid, et pakkujate poolel ergutada uuendustegevust ning saaja poolel anda tarbijatele asjakohast teavet või pakkuda stiimuleid keskkonناسõbralikumate toodete ostmiseks.

3.6.1 Konkurentsivõimelise siseturu huvides ei tuleks tooteid hinnata ainult keskkonnakriteeriumite alusel, vaid arvesse tuleks võtta ka muid olulisi aspekte, nt majanduslik tulemuslikkus tarbija ja tootja jaoks, ohutus ja funktsionaalsus, ressursside kasutamine, logistika, turundus, tervishoiu ja uuenduslikkusega seotud omadused, võime laiendada tarbijate valikuid, toote elutsükkel ja kõrvaldamine ning viimaks ka sotsiaalsed aspektid.

3.6.2 Väga oluline on toetada teadus-, arendus- ja uuendustegevust ökotootmise ja –teenuste sektoris.

3.7 Komitee arvates peaksid toote keskkonناسäästlikkusega ⁽²⁶⁾ seotud **tehnilise standardimise** protsessis mängima olulist osa CEN, CENELEC ja ETSI.

3.7.1 Komitee on juba rõhutanud, et „tehniliste keskkonnastandardite kasutamist tuleb julgustada mitte ülevalt alla suunatud otsustega, vaid pigem ökoloogiliste toodete laiema tunnustamise läbi ja see peaks vastama kodanike ja tarbijate huvidele ja vajadustele“ ⁽²⁷⁾.

3.8 **Riigihankepingute** osas on oluline ära märkida direktiiv 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankepingute, asjade riigihankepingute ja teenuste riigihankepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta, ⁽²⁸⁾ komisjoni tõlgendusteatis riigihanketele kohaldatava ühenduse õiguse kohta ja keskkonnaalaste kaalutluste riigihangetesse integreerimise võimaluste kohta ⁽²⁹⁾.

3.8.1 Komitee on seisukohal, et riigihankesektor, mis moodustab umbes 16 % ühenduse SKTst, on ökotoodete leviku edendamisel olulise tähtsusega ja peab vajalikuks meetmeid, mis motiveeriksid ostjaid kasutama keskkonناسäästliku riigihanke valdkonna olemasolevaid võimalusi.

⁽²⁶⁾ ELT C 74, 23.3.2005.

⁽²⁷⁾ Ibid.

⁽²⁸⁾ EÜT L 134, 30.4.2004.

⁽²⁹⁾ KOM(2001) 274 lõplik, EÜT C 333, 28.11.2001.

3.8.2 2006. aasta lõpparuandes keskkonناسäästlike riigihangete kohta Euroopas ⁽³⁰⁾ nimetatakse nende levitamise peamiste takistustena ökotoodete kõrgemat hinda (eelkõige elutsükli maksumuse näitajate puudumisel), keskkonناسaalaste teadmiste puudumist, piisava lihtsa juurdepääsuga elektroonilise andmebaasi puudumist, keskkonناسäästlike toodete ebamäärase määratluse ja standarditega tootmiskriteeriumite ja spetsifikatsioonide puudulikkust, toetuse puudumist juhtimise ja poliitilisel tasandil ning teabe- ja koolitusvahendite puudumist.

3.8.3 Seega soovib komitee kehtestada kindlad ökotoodete kriteeriumid, kus on täpsustatud kõik asjaomased keskkonناسpetsifikatsioonid, lisada spetsifikatsioonidesse toote või teenuse kogu elutsükli maksumus, käivitada Euroopa keskkonناسäästlike riigihangete alaste teadmiste andmebaas, ⁽³¹⁾ viia standardi ISO 14004, keskkonnajuhtimissüsteemide, ökomärgise ja ökoloogilise tootekujunduse nõuded riigihankelepinguid käsitlevatesse ELi direktiividesse, levitada keskkonناسäästlike riigihangete juurutamise riiklikke tegevuskavasid avalikkuse hulgas ning keskenduda suurima keskkonناسmõjuga toodetele.

3.9 Ka **õiglase kaubanduse** mõiste on Euroopas laialt levinud. Õiglane kaubandus ja eetiline kaubandus on komiteed juba mõna aega väga huvitanud ja ta käsitles neid üksikasjalikult arvamuses REX/196 ⁽³²⁾. Komitee arvates on need säästva tarbimise edu võti.

3.10 **Säästva tarbimise oluline aspekt on haridus** ja komitee peab oluliseks, et sellega tegeldaks juba koolis. Tarbijatel peaks olema ka vahetu juurdepääs valitud tooteid, teenuseid ja nende võimalikku keskkonناسmõju puudutavale teabele. Samuti on oluline, et seda teavet jagataks tarbijale huvitaval, lihtsal ja arusaadaval viisil.

3.11 Komitee on seisukohal, et säästvat tootmist ja tarbimist käsitlevaid ühenduse õigusakte tuleks konsolideerida ja lihtsustada nii, et need oleksid paremini arusaadavad ning nii tarbijatele kui ka tootjatele lihtsamini kättesaadavad: „Väiksemamahulisem, aga parem õigusloome” peab kajastuma konsolideeritud ja ühtsetes õigustekstides, mis annavad tööstuse muutustega kohandamiseks õiguskindluse ning läbipaistvuse, keskenduvad eesmärgile loodusressursse ning keskkonda paremini kaitsta ja maailmaturgudel rakendada jätkusuutlikke, konkurentsivõimelisi tehnoloogilisi uuendusi. ⁽³³⁾

3.12 Ökotoodete osas tuleks **kiirendada eksitava reklaami ja ebaausate kaubandustavade kaotamiseks** ⁽³⁴⁾ võetavaid ühenduse meetmeid — liiteid „öko-” ja „bio-” kasutatakse sageli

vaid turundusvahenditena, et suurendada selliste toodete ja teenuste läbimüüki, mis tegelikult teistest ei erine ja millel ei ole mingit lisaväärtust.

3.12.1 Sellega seoses leiab komitee, et direktiivis 2005/29/EÜ sätestatud **käitumisjuhendite** väljatöötamine võib olla eriti oluline isereguleerimise osa, et vältida ebaausate keskkonناسaalaste väidete kasutamist reklaamis. Need käitumisjuhendid peaksid sisaldama järgmisi kriteeriume:

- Keskkonناسaalane reklaam ei tohi tekitada keskkonناسprobleemide suhtes tarbetut sotsiaalset ärevust ega kasutada ära teema tundmatust.
- Reklaam ei tohi õhutada keskkonناسkaitse vastast käitumist ega näidata sellist käitumist kriitikavabal viisil.
- Reklaam ei tohi tekitada avalikkuses eksiarvamusi reklaamitava toote keskkonناسmõjude kohta ei nende mõjude eksitava kujutamise ega varjamise kaudu.
- Toote või teenuse keskkonناسäästlikke omadusi ei tohi õigustamatult laiendada sama ettevõtte teistele toodetele või teenustele.
- Kui toote või teenuse keskkonnaga seotud omadused sõltuvad konkreetsetest kasutamise või tarbimise tingimustest või meetoditest või konkreetsetest hetkedest nende elutsükli, peab reklaam selle selgelt välja tooma või paluma selgelt tarbijatel sellist teavet otsida.
- Keskkonناسaalaste väidete või loosungite kasutamine reklaamides peab põhinema kontrollitavatel tehnilistel ja teaduslikel kriteeriumitel. Kui reklaamija väited seatakse kahtluse alla, peab reklaamija esitama oma reklaami paikapidavuse tõendamiseks vajaliku tõendusmaterjali sõltumatult asutuselt või eksperdilt.
- Viited koostisosadele, mis on reklaamitud toodetele keskkonناسmõjude muutmiseks lisatud või neist eemaldatud, peavad olema mõjude olemuse ja ulatuse osas selged ja konkreetsed.
- Keskkonناسmõjudele viitavate märgiste või sümbole kasutamine ei tohi olla eksitav ega tekitada segadust nende tähenduse osas. Samuti ei või need ekslikult vihjata mingites riikides, geograafilistes piirkondades ega majandussektorites ametlikult kasutatavatele ökomärgistele. Reklaamitava toote ökoloogiliste omaduste reklaamimiseks võib kasutada tunnustusi ja tunnustajaid vaid siis, kui kasutatakse konkreetseid ja kontrollitavaid väiteid, mis on kooskõlas neljanda taandega.

⁽³⁰⁾ Keskkonناسäästlikud riigihanked Euroopas 2006. aastal — järeldused ja soovitusel. Virage Milieu & Management, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, Madalmaad, <http://europa.eu.int/comm/environment/gpp>.

⁽³¹⁾ Ka seoses toodete, tehnoloogiate ja teenuste keskkonناسuutlikkuse oleltsükli Euroopa platvormiga.

⁽³²⁾ Eetiline kaubandus ja tarbijagarantii kavad; raportöör: Richard Adams (ELT C 28, 3.2.2006).

⁽³³⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 66, raportöör Antonello Pezzini.

⁽³⁴⁾ Direktiiv 2005/29/EÜ (ELT L 149, 11.6.2005).

3.12.2 Komitee arvates tuleb edendada paindlikke, tõhusaid ja väheste kuludega **tarbijaküsimusi kohtuväliselt lahendavaid järelevalve- ja arbitraažiorganeid**, mis suudavad usaldusväärselt tagada toodete vastavuse keskkonnastandarditele ja turul olevate säästvate toodete vastavuse tarbijate valikuid juhtivatele keskkonnasäästlikkuse nõuetele. Need ei peaks asendama kõigile juurdepääsetavaid kohtumenetlusi.

3.13 Komitee arvates on tarbijate ökoloogiliste toodete tarbimise õiguse kaitsmiseks eriti oluline **Euroopa harta säästva tarbimise ja tootmise kohta siseturul**, mis peaks sisaldama järgmist:

- säästva tarbimisega seotud vastutuse jagamine kõikide sidusrühmade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel (tootjad, turustajad, tarbijad, õpetajad, riigiasutused, keskkonna- ja tarbijakaitseorganisatsioonid ning sotsiaalpartnerid);
- säästva tootmise ja tarbimise poliitika integreerimine ühenduse teistesse asjaomastesse poliitikavaldkondadesse, konsulteerides tarbijakaitse-, keskkonna-, tootmis-, kauplemis- ja turustusorganisatsioonide ning teiste sidusrühmadega;
- Euroopa tööstuse ja tootjate peamine kohustus suurendada säästva tarbimise kättesaadavust toote kogu elutsükli jooksul (nn joonestuslauast hauani) ning turundus- ja teenindussektorites;
- ELi kohustus koostada ühenduse kõikide kõnealuse valdkonna õigusaktide jaoks ühtne, selge, järjekindel ja arusaadav raamistik, kus on esile toodud tarbijate õigused ning kasutajasõbralikud ja tasuta vahendid nende tegelikuks kasutamiseks;
- olemasolevate õiguste konkreetsemaks muutmise võimalused, mis kuuluvad liikmesriikide pädevusse;

Brüssel, 29. mai 2008

- olemasolevate õiguste konkreetsemaks muutmise võimalused, mis on saavutatavad erasektori sidusrühmade, tarbijate esindajate, ⁽³⁵⁾ keskkonnaorganisatsioonide ⁽³⁶⁾ ja ettevõtete esindajate isereguleerimise ⁽³⁷⁾ abil;
- ELi ja liikmesriikide valitsuste kohustus edendada dünaamilisi, kontrollitavaid ja ühtselt rakendatavaid meetmeid, mis on suunatud keskkonnasäästlikule tootekujundusele igas tootesektoris, usaldusväärsetele ökomärgistele kogu ELis, laialt levinud keskkonnujuhtimissüsteemidele, rahvusvaheliselt tunnustatud arenenud tehniliste keskkonnastandardite koostamisele ja jõustamisele, konkreetsetele ja siduvatele tehnilistele keskkonnanõuetele riigihankemenetlustes, eksitava keskkonnasäästlikule reklaamile, õiglasele kaubandusele ja rahvusvahelisele säästva tarbimise alasele koostööle;
- uurimistegevuse ja tehnoloogilise arendustegevuse kiirendamine ning uuenduslike rakenduste juurutamine säästva tootmise ja tarbimise valdkonnas nii ühenduse kui ka liikmesriikide avaliku ja erasektori kulutuste abil, eesmärgiga kasutada selleks 3 % SKTst, nagu on sätestatud Euroopa teadusruumi jaoks ⁽³⁸⁾;
- kõikide säästva tarbimise sidusrühmade teavitamine, harimine ja koolitamine ning suutlikkust suurendavad meetmed vastavate asutuste ja organisatsioonide jaoks;
- avalikult kättesaadavate näitajate, meetodite ja andmebaaside loomine, et hinnata säästva tarbimise suunas liikumist kõigil tasanditel;
- keskkonnale kahjuliku tarbimiskäitumise uurimise edendamine, et leida viise tarbimismudelite säästvamaks muutmiseks.

3.13.1 Arvestades teema olulisust, teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku korraldada Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni osalusel konverents „Euroopa harta säästva tarbimise ja tootmise kohta siseturul”.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁵⁾ Vt institutsioonidevaheline kokkulepe parema õigusloome kohta, punktid 22 ja 23, ELT C 321, 31.12.2003.

⁽³⁶⁾ Punktis 3.5 käsitletakse „tarbijaid esindava organisatsiooni” ühtse tähenduse määratlemispüüdluses kasutatud omadusi (ELT C 185, 8.8.2006).

⁽³⁷⁾ EMSK toetab ideed edendada kodanikuühiskonna osalust säästva arengu küsimustes. Aasta arvamuse punkt 4.2.6 ELT C 120, 16.5.2008, lk 33.

⁽³⁸⁾ ERA: European Research Area.